

TARTALOM

ELŐSZÓ	13
ARANYKORSZAK? A CEAUȘESCU-RENDSZER MAGYARSÁGPOLITIKÁJA 1965–1974	18
I. ELŐZMÉNYEK. A SZTÁLINI INTEGRÁCIÓTÓL A KÜLÖNUTAS POLITIKÁIG 1944–1964	18
II. A „KÜLÖNUTAS” ROMÁNIA ÉS CEAUȘESCU HATALMÁNAK KONSZOLIDÁCIÓJA 1964–1967	20
II. 1. A deji örökség	20
II. 2. A szocialista nemzet. Egy fogalom születése és értelmezései	25
III. A NYITÁS ÉS A LEHETŐSÉGEK ÉVE 1968, A PRÁGAI TAVASZ HOZADÉKAI	33
III. 1. Az 1968-as közigazgatási reform és annak kihatásai a párt magyarságpolitikájára	33
III. 2. Újabb lépés: Nicolae Ceaușescu és a pártvezetés találkozója a romániai magyar értelmiségiek képviselőivel 1968. június 28-án	45
III. 3. Újabb munkalátogatások és a Magyar Nemzetiségű Dolgozók Tanácsának születése	49
IV. AZ INTÉZMÉNYÉPÍTÉS ÉVEI ÉS A „KIS KULTURÁLIS FORRADALOM” HATÁSA 1969-1974	54
IV. 1. Az intézményépítés és az MNMT működésének első évei	54
IV. 2. A „mini kulturális forradalom” és hatása 1971	64
IV. 3. Pozíciók, érdekképviselés, a működtetők. A romániai magyar politikai és kulturális elit a hatvanas és hetvenes években	72
V. A KISEBBSÉGPOLITIKA, MINT BIZTONSÁGPOLITIKAI KÉRDÉS A HATVANAS ÉVEK VÉGÉN, HETVENES ÉVEK ELEJÉN	81
Következtetések	92
DOKUMENTUMOK	
I. A „KÜLÖNUTAS” ROMÁNIA ÉS CEAUȘESCU HATALMÁNAK KONSZOLIDÁLÁSA 1964–1967	103
I.1. Kisebbségpolitika fent. Az RKP kisebbségpolitikájának alakulása, váltásai	103
1. Nyilatkozat a Román Munkáspárt álláspontjáról a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom kérdéseiben. A szocialista világrendszer a történelmi fejlődés döntő tényezője (Bukarest, 1964. április 1.)	103

2. Alexandru Drăghici beszéde a Belügyminisztérium pártbizottságának ülésén (Bukarest, 1964. április 5.)	111
3. A Román Kommunista Párt Központi Bizottságának jelentése a párt tevékenységéről az RKP VIII. és IX. Kongresszusa közötti időszakban. Részletek Nicolae Ceausescu beszámolójából (Bukarest, 1965. július 19–24.)	114
4. A nemzetiségek körében kifejtendő politikai munka feladatai (Bukarest, 1965. október 7.)	118
5. Gyorsírásos jegyzőkönyv az RKP KB Propaganda Osztályának üléséről, amelyen a szocialista nemzet fogalmára vonatkozó tartalmi, ideológiai és propaganda kérdéseket vitatták meg (Bukarest, 1966. november 9.)	138
6. Gyorsírásos jegyzőköny az együtt élő nemzetiségek körében kifejtett politikai munkáért felelős bizottság üléséről (Bukarest, 1964. április 1.)	130
7. Az RKP KB kiküldött bizottságainak javaslatai a Kolozsvári Egyetemen, a Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetemen és a Pedagógiai Intézetben tapasztalt hiányosságok felszámolására (Bukarest, 1966. február 8.)	152
8. Feljegyzés a KB megyei szintű előkészítő munkamegbeszéléséről (Bukarest, 1967. december 27.)	155
9. Részletek a VB megyei szintű ülésének jegyzőkönyvéből (Bukarest, 1967. december 30.)	158
10. Feljegyzés az ország közigazgatási-területi felosztásáról (Bukarest, 1967. december)	168

I. 2. Magyarságpolitika „lent.” Az RKP magyarságpolitikájának alkalmazása, helyi kihatásai 170

11. Beszámoló a római katolikus felekezeti hitoktatásról a Maros Magyar Autonóm Tartományban (Marosvásárhely, 1965. december 6.)	170
12. A Maros-Magyar Autonóm Tartomány városi, rajoni és tartományi pártbizottságainak munkastílusára és -módszereire vonatkozó következtetések (Bukarest, 1965. március)	173
13. A Maros Magyar Autonóm Tartomány területén kifejtett politikai, ateista nevelő propaganda helyzete (Marosvásárhely, 1966. február 18.)	175
14. A lakásépítések helyzete 1966-ban a Maros Magyar Autonóm Tartomány településein (Marosvásárhely, 1966. szeptember 30.)	178
15. Tájékoztató az Új Élet című folyóirat tartalmáról az 1965. július – 1966. április időszakban (Marosvásárhely, 1966. május 10.)	179
16. Marosvásárhely fejlesztési tervének bemutatása és kiértékelése (Marosvásárhely, 1966. augusztus 12.)	183
17. A párt- és állami vezetők találkozása a Maros-Magyar Autonóm Tartomány pártaktívájával (Marosvásárhely, 1966. augusztus 13.)	185
18. A Maros Magyar Autonóm Tartomány Pártbizottságának tájékoztatója a dolgozók nyári szabadidejének megszervezéséről (Marosvásárhely, 1967. augusztus 5.)	195
19. A Felekezeti Főosztály tájékoztatása az RKP vezetőségének a Maros Magyar Autonóm Tartományban tapasztalt egyházi tevékenységekről (Marosvásárhely, 1967. március 8.)	197

II. 1968 A NYITÁS ÉS A „LEHETŐSÉGEK” ÉVE	201
II.1. Kisebbségpolitika fent. Az RKP kisebbségpolitikájának alakulása, változásai	201
20. Gyorsírástól jegyzőkönyv Nicolae Ceaușescu és a csíkszeredai küldöttek találkozójáról (<i>Bukarest, 1968. február 14.</i>)	201
21. Tájékoztató a romániai magyar nyelvű irodalommal és írókkal kapcsolatos, Magyarországon megfogalmazott álláspontokról (<i>Bukarest, 1968. június 24.</i>)	214
22. Fazekas János levele Ioan Gheorghe Maurerhez a magyar írókat, értelmiségieket és tudósokat foglalkoztató kérdésekről (<i>Bukarest, 1968. június</i>)	220
23. Feljegyzés az együttélő nemzetiségek kérdéseivel foglalkozó bizottság munkájáról (<i>Bukarest, 1968. június 21.</i>)	225
24. Tájékoztató az együttélő nemzetiségek nyelvén történő oktatás helyzetéről (<i>Bukarest, 1968. június</i>)	228
25. A nappali oktatásban résztvevő egyetemi hallgatók létszáma nemzetiségi és évfolyam szerinti bontásban (<i>Bukarest, 1968. június</i>)	230
26. Névsor a romániai magyar értelmiségiekről (<i>Bukarest, 1968. június 25.</i>)	231
27. Az RKP vezetőségének találkozója a magyar értelmiségekkel 1968. Interjú Gálfalvi Zsolttal (<i>Marosvásárhely, 2008. december 11–12.</i>)	235
28. Feljegyzés a pártvezetés és a magyar nemzetiségű értelmiségiek közötti találkozóiról (<i>Bukarest, 1968. július 10.</i>)	241
29. Problémakatalógus a magyar és német nemzetiségű értelmiségiek és az RKP Központi Bizottsága közötti találkozáson elhangzott kérésekről és azok megoldási lehetőségéről (<i>Bukarest, 1968. július 10.</i>)	253
30. A Szocialista Egységfront és Magyar (illetve Német) Nemzetiségű Dolgozók Tanácsának létrehozása. Részletek az RKP KB ülésének jegyzőkönyvéből (<i>Bukarest, 1968. október 24–25.</i>)	262
31. A Benedek Elek Emlékház és a Hargita Népi Együttes létrehozása (<i>Bukarest, 1968. december 20.</i>)	277
II. 2. Kisebbségpolitika lent. Az RKP kisebbségpolitikájának alkalmazása, helyi kihatásai 1968	280
32. Az ország közigazgatási–területi beosztásának javításáról szóló közlemény megvitatása a Maros Magyar Autonóm Tartományban (<i>Marosvásárhely, 1968. január 4.</i>)	280
33. Feljegyzés a Párt és Állami Központi Bizottság a megyék és municípiumok megszervezésére vonatkozó javaslatainak népszerűsítéséről (<i>Bukarest, 1968. január 17.</i>)	284
34. Feljegyzés a megyék és municípiumok megszervezésével kapcsolatban felvetett dolgozói kérdésekről (<i>Bukarest, 1968. február 7.</i>)	288
35. Feljegyzés a megyék és municípiumok megszervezésével kapcsolatban felvetett dolgozói kérdésekről (<i>Bukarest, 1968. február</i>)	293
36. Feljegyzés a megyék és municípiumok megszervezésével kapcsolatban felvetett dolgozói kérdésekről (<i>Bukarest, 1968. február</i>)	295
37. A megyék és municípiumok megszervezéséhez és a községi területrendezéshez fűzött dolgozói vélemények jegyzéke (<i>Bukarest, 1968. február</i>).	297

38. Feljegyzés a zabolai népgyűléséről, ahol a párt központi előkészítő bizottságnak a megyék és municípiumok létrehozására tett javaslatait vitatták meg (<i>Zabola, 1968. január</i>).	299
39. Székelyudvarhelyi értelmiségiek levele Fazekas Jánoshoz, amelyben közlik a megysítésre vonatkozó kéréseiket, észrevételeiket (<i>Székelyudvarhely, 1968. január</i>)	301
40. A sepsiszentgyörgyi dolgozók levele Fazekas Jánoshoz a megysítési előkészületekkel kapcsolatosan (<i>Sepsiszentgyörgy, 1968. január</i>)	305
41. Kovásznai értelmiségiek levele Fazekas Jánoshoz a megysítés ügyében (<i>Kovászna, 1968. január</i>)	308
42. Maksa község dolgozóinak levele Fazekas Jánoshoz a megysítési előkészületekről (<i>Maksa, 1968. január 19.</i>)	310
43. Egy sepsiszentgyörgyi névtelen levél Fazekas Jánoshoz a megysítési előkészületekről (<i>Sepsiszentgyörgy, 1968. január 29</i>)	311
44. A Maros megyei pártbizottság bürojának összetétele 1968-ban (<i>Bukarest, 1968. április</i>)	313
45. A Kovászna megyei pártbizottság összetétele 1968 (<i>Sepsiszentgyörgy, 1968. április</i>)	315
46. A Kovászna megyei pártaktíva távirata Nicolae Ceauşescunak és az RKP Központi Bizottságának (<i>Sepsiszentgyörgy, 1968. február 17.</i>)	317
47. Jegyzőkönyv a Kovászna megyei pártbizottság plenáris üléséről (<i>Sepsiszentgyörgy, 1968. április 27.</i>)	318
48. Munkaterv a Kovászna megyei értelmiségiekkel való találkozó megszervezéséhez (<i>Sepsiszentgyörgy, 1968. június 6.</i>)	322
49. Jegyzék a csehszlovákiai katonai beavatkozást elítélő megyei gyűlésekről (<i>Bukarest, 1968. augusztus 21.</i>)	323
50. Feljegyzés a csehszlovákiai katonai beavatkozást elítélő megyei gyűlésekről (<i>Bukarest, 1968. augusztus 22.</i>)	326
51. Jegyzék a Kolozs és a Fehér megyei pártbizottság bürojának a csehszlovákiai események kihatásaival kapcsolatos jelentéseiről (<i>Bukarest, 1968. augusztus 24.</i>)	328

III. INTÉZMÉNYÉPÍTÉS ÉS A „KIS KULTURÁLIS FORRADALOM” KIHATÁSAI 1969-1975 329

III. 1. Kisebbségpolitika fent. Az RKP kisebbségpolitikájának alakulása, változásai 329

52. A Román Kommunista Párt nemzetiségpolitikája. Az RKP X. kongresszusának határozatából (<i>Bukarest, 1969. augusztus 6–12.</i>)	329
53. Részletek Sütő Andrásnak, a Maros megyei pártszervezet küldöttének, az RKP X. kongresszusán elhangzott beszédéből (<i>Bukarest, 1969. augusztus 6–12.</i>)	331
54. Paul Niculescu-Mizil a nemzetiségi kérdéstről (<i>Bukarest, 1969. február 25.</i>)	333
55. Fazekas János levele Nicolae Ceuşescuhoz a Gyergyószentmiklóson tapasztalt problémákról (<i>Bukarest, 1970</i>)	335
56. Péterfi István értékelése a Magyar Nemzetiségű Dolgozók Tanácsa 1968–1971 közötti tevékenységéről (<i>Bukarest, 1971. március 12.</i>)	341

57. Demeter János hozzászólása és értékelése a Magyar Nemzetiségű Dolgozók Tanácsa eddigi tevékenységéről és szerepéről, valamint a magyar kisebbséget érintő fő kérdésekről (<i>Bukarest, 1971. március 12.</i>)	347
58. Sütő András hozzászólása és értékelése a Magyar Nemzetiségű Dolgozók Tanácsa eddigi tevékenységéről és szerepéről, valamint a magyar kisebbséget érintő fő kérdésekről (<i>Bukarest, 1971. március 12.</i>)	351
59. Balogh Edgár hozzászólása és értékelése a Magyar Nemzetiségű Dolgozók Tanácsa eddigi tevékenységéről és szerepéről, valamint a magyar kisebbséget érintő fő kérdésekről (<i>Bukarest, 1971. március 12.</i>)	357
60. Domokos Géza hozzászólása és értékelése a Magyar Nemzetiségű Dolgozók Tanácsa eddigi tevékenységéről és szerepéről, valamint a magyar kisebbséget érintő fő kérdésekről (<i>Bukarest, 1971. március 12.</i>)	360
61. Fazekas János hozzászólása és értékelése a Magyar Nemzetiségű Dolgozók Tanácsa eddigi tevékenységéről és szerepéről, valamint a magyar kisebbséget érintő fő kérdésekről (<i>Bukarest, 1971. március 12.</i>)	362
62. Kányádi Sándor tervezett hozzászólása és értékelése a Magyar Nemzetiségű Dolgozók Tanácsa eddigi tevékenységéről és szerepéről, valamint a magyar kisebbséget érintő fő kérdésekről (<i>Bukarest, 1971. március 12.</i>)	365
63. Miron Constantinescu tájékoztatója a Romániára és Erdélyre is vonatkozó régészkonferenciára való előkészületekről és a konferenciára vonatkozó román álláspontokról (<i>Bukarest, 1971. április 28.</i>)	368
64. Nicolae Ceaușescu javaslatai a politikai-ideológiai tevékenységnek, a párttagok, az összes dolgozók marxista-leninista nevelésének javítására vonatkozó intézkedésekről (<i>Bukarest, 1971. július 7.</i>)	371
65. Az RKP KB 1971. novemberi plenáris ülésének emlékeztetője (<i>Bukarest, 1971. november 3-5.</i>)	377
66. Nicolae Ceaușescu elvtárs üzenete a Marosvásárhelyi Állami Színház munkaközösségéhez (<i>Bukarest, 1971. november 16.</i>)	379
67. A területrendezés előkészítése Romániában (<i>Bukarest, 1971. december 28.</i>)	380
68. A gazdasági centrumok kialakítására jelölt települések számbeli megoszlása megyénként (<i>Bukarest, 1971. december 28.</i>)	385
69. A területrendezés során átszervezendő régiók, érintett települések és teendők (<i>Bukarest, 1971. december 28.</i>)	387
70. Fazekas János Nicolae Ceaușescuhoz a máramarosszigeti magyarok panaszairól (<i>Bukarest, 1972. december 27.</i>)	390
71. A máramarosszigeti magyarok panaszlevele Nicolae Ceaușescuhoz (<i>Máramarossziget, 1971. november 28.</i>)	392
72. Válasz a máramarosszigeti magyar nemzetiségű dolgozók egy csoportjának Nicolae Ceaușescuhoz címzett levelére (<i>Bukarest, 1972. február 3.</i>)	394
73. Az RKP Maros megyei bizottságának telefonos konferenciája Nicolae Ceaușescuval (<i>Marosvásárhely, 1973. március 22.</i>)	397
74. A párttájékoztató megszervezésére és tartalmára vonatkozó határozat (<i>Bukarest, 1973. január 13.</i>)	401
75. A nemzetiségi kérdés a szocializmusban. Részletek az RKP XI. kongresszusa nemzetiségpolitikai határozatából (<i>Bukarest, 1974. november 25-28.</i>)	405

76. A Románia Szocialista Köztársaságban élő magyar nemzetiségre vonatkozó dokumentáció (Bukarest, 1974. április 3.)	408
77. Emlékeztető a Magyar Nemzetiségű Dolgozók Tanácsának plenáris üléséről (Bukarest, 1974. április 4.)	412
78. Péterfi István hozzászólása a Magyar és Német Nemzetiségű Dolgozók Tanácsainak együttes ülésén (Bukarest, 1974. április 5.)	414
79. Domokos Géza hozzászólása a Magyar és Német Nemzetiségű Dolgozók Tanácsainak együttes ülésén (Bukarest, 1974. április 5.)	418
80. Nicolae Ceaușescu hozzászólása a Magyar és Német Nemzetiségű Dolgozók Tanácsainak együttes ülésén (Bukarest, 1974. április 5.)	422
81. A külföldi állampolgárok elszállásolására vonatkozó törvényrendelet (Bukarest, 1974)	426
82. Az Európai Nemzetiségek Szövetségi Uniójának levele Nicolae Ceaușeskuhoz és az arról készült feljegyzés (Bukarest, 1974. április 5.)	427
83. Nicolae Ceaușescu utasításai a Kovászna, Hargita, Maros, Kolozs, Fehér, Szeben, Hunyad, Arad, Krassó-Szörény, Mehedinți, Dolj, Olt, Teleorman és Ilfov megyékben tett munkalátogatások alkalmával (Bukarest, 1975. július 15.)	429

III. 2. Kisebbségpolitika lent. Az RKP kisebbségpolitikájának alkalmazása, helyi kihatásai 435

84. Fazekas János beszéde a Kovászna megyei pártszervezet rendkívüli konferenciáján (Sepsiszentgyörgy, 1969. július 13.)	435
85. Marosvásárhelyi értelmiségiek levele Fazekas Jánoshoz (Marosvásárhely, 1969. március 19.)	437
86. Egy bukaresti székely munkáscsoport levele Fazekas Jánoshoz (Bukarest, 1969)	439
87. Hargita megyei változások a hatvanas évek végén, hetvenes évek elején. Interjú Pataki Imrével (Csíkszereda, 2008)	441
88. Kovászna megye megszervezése és az első évek Interjú Király Károllyal (Mezőkovácsháza, 2008)	444
89. Tájékoztató a Temes megyei Német, Magyar és Szerb Nemzetiségű Dolgozók Tanácsainak tevékenységéről (Bukarest, 1970. október 30.)	446
90. Jegyzék a Kovászna megyei Magyar Nemzetiségű Dolgozók Tanácsának tevékenységéről (Bukarest, 1970. november 10.)	450
91. Jegyzék a Hargita megyei Magyar Nemzetiségű Dolgozók Tanácsának tevékenységéről (Bukarest, 1970. november 10.)	452
92. Jegyzék a Bihar megyei Magyar Nemzetiségű Dolgozók Tanácsának tevékenységéről (Bukarest, 1970. november 30.)	453
93. Jegyzék a Hunyad megyei Magyar Nemzetiségű Dolgozók Tanácsának tevékenységéről (Bukarest, 1970. december 30.)	455
94. Nicolae Ceaușescu legújabb, a politikai és ideológiai tevékenységre vonatkozó utasításainak alkalmazása (Marosvásárhely, 1971. szeptember 17.)	457
95. Az Arad és Temes megyei RKP megyei bizottságok jelentése a Magyar Nemzetiségű Dolgozók Tanácsainak irányításában kifejtett tevékenységükről (Bukarest, 1972. július 25.)	462

96. Tájékoztató a megyei pártbizottságok munkájáról, amellyel az együttélő nemzetiségű dolgozók tanácsainak tevékenységét vezetik és irányítják (<i>Bukarest, 1970. június 17.</i>)	466
97. Központi utasítások néhány Maros megyei pártvezető áthelyezése érdekében. Jegyzőkönyv az RKP Maros megyei bizottságának plenáris üléséről (<i>Marosvásárhely, 1973. május 3.</i>)	470
98. Ismertetés az RKP XI. Kongresszusa dokumentumainak jelentőségéről és azok helyi szintű alkalmazásáról (<i>Sepsiszentgyörgy, 1974. december 18.</i>)	472
99. Jelentés a Kovászna megyei bizottság, a pártszervek és -szervezetek tevékenységéről az RKP Ideológiai Programjának megvalósítása érdekében (<i>Sepsiszentgyörgy, 1974. december 18.</i>)	475

**IV. A KISEBBSÉGI KÉRDÉS, MINT NEMZETBIZTONSÁGI KÉRDÉS
– A MAGYAR NACIONALIZMUS KÉRDÉSE 479**

100. A Securitate tartományi vezetőinek megbeszélése az egyes tartományokban tapasztalható magyar nacionalista megnyilvánulásokról (<i>Bukarest, 1966</i>)	479
101. Jelentés Bréda Ferenc magyar ügyekről folytatott beszélgetéseiről (<i>Déva, 1966. október 12.</i>)	484
102. Jegyzőkönyv a szatmári magyar nacionalisták kérdéskörben történt feldolgozásról (<i>Szatmárnémeti, 1966. szeptember 25.</i>)	490
103. Tájékoztató jegyzékek az egykoron Szatmáron működő nacionalista, irredenta szervezetekről (<i>Szatmárnémeti, 1967. szeptember 17.</i>)	493
104. Feljegyzés a Maros megyében 1968-ban beszervezett informátorokról és az információs munkáról (<i>Marosvásárhely, 1968. december 6.</i>)	496
105. Adatok a Temes Megyei Securitate Igazgatósága 1968-as statisztikáiból (<i>Temesvár, 1968. december 15.</i>)	502
106. Jelentés a vajdahunyadi magyar nacionalista egyesületekről, személyekről (<i>Vajdahunyad, 1968. szeptember</i>)	507
107. Jegyzék a magyar könyvkiadás helyzetéről és Bodor Pál tevékenységéről (<i>Bukarest, 1968. március 22.</i>)	509
108. Jelentés az Amerikai Egyesült Államokban létező magyar nacionalista szervezetekről (<i>Bukarest, 1971. január 15.</i>)	511
109. Beszámoló a Sobester Ferenc, Tóth Csongor és társai ügyében végzett nyomozásról (<i>Marosvásárhely, 1971. szeptember 11.</i>)	515
110. Jelentés a Sobester Ferenc, Tóth Csongor és társai ügyében hozott ítéletről (<i>Marosvásárhely, 1971. szeptember 11.</i>)	518
111. Feljegyzés a ferences szerzetesek és papok megfigyeléséről (<i>Bukarest, 1972</i>)	521
112. Jelentés a gyergyószentmiklósi esperesség Orotván tartott összejöveteléről (<i>Bukarest, 1972. október 5.</i>)	524
113. Jelentés Fodor Anghelus volt ferences szerzetesről (<i>Bukarest, 1973. június 20.</i>)	525
114. Jelentés Szépfalusi István és néhány erdélyi magyar értelmiségi kapcsolatáról (<i>Marosvásárhely, 1974. április 16.</i>)	527
115. Feljegyzés a kolozsvári értelmiségiek tevékenységéről (<i>Bukarest, 1976. március 6.</i>)	530
116. Feljegyzés Domokos Gézaról, a bukaresti Kriterion Könyvkiadó igazgatójáról (<i>Bukarest, 1975. október 20.</i>)	531

117. Feljegyzés egyes erdélyi magyar értelmiségiek tevékenységéről (<i>Bukarest, 1976. július</i>)	533
118. Jelentés a magyar értelmiségi körökben tapasztalható nacionalista megnyilvánulásokról (<i>Bukarest, 1975. július 12.</i>)	534
119. Jelentés a Szabad Európa által sugárzott adások ellensúlyozásáról (<i>Marosvásárhely, 1976. április 16.</i>)	536
Válogatott bibliográfia	537
Levéltári források	542
Életrajzi adatok	543
Rövidítések jegyzéke	550
Személynévmutató	551
Intézménymutató	561
Helynévmutató	565
Rezümé	571
Rezumat	572
Summary	573